

Afstand ter adoptie in Nederland anno 2014

Als een vrouw onbedoeld zwanger is en niet zelf voor haar kind denkt te kunnen zorgen, kan ze overwegen haar kind af te staan ter adoptie. Dit is een ingrijpende beslissing. In Nederland hebben de betrokken instanties daarom een protocol gemaakt om de begeleiding zo optimaal mogelijk te laten verlopen. In 2014 meldden zich in Nederland 95 vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie.

Tekst Astrid Werdmuller

De vrouw wordt in de meeste gevallen begeleid door een hulpverlener van Fiom*, die haar helpt de beste keuze te maken. De vrouw heeft dan een 'voornemen tot afstand'; pas drie maanden na de bevalling neemt zij het werkelijke besluit. In die drie maanden vangt een pleeggezin de baby op, zodat de moeder de tijd en ruimte heeft om te voelen wat het met haar doet en te bedenken wat ze wil. Veel vrouwen komen terug op het voornemen. Zij gaan toch zelf voor hun kind zorgen of kiezen voor een (tijdelijk) pleeggezin waarbij ze contact houden met hun kind. Het aantal aanmeldingen met een voornemen tot afstand is dan ook veel groter dan het aantal vrouwen dat er uiteindelijk werkelijk voor kiest om hun kind af te staan ter adoptie, zie tabel 1.

Van de 95 vrouwen die zich in 2014 meldden met een voornemen tot afstand ter adoptie hebben er 69 een andere keuze gemaakt. Soms is het de vrouw al vóór de geboorte van de baby duidelijk dat ze geen afstand gaat doen. Dan is het idee om het kind af te staan vaak vooral ingegeven door de eerste schrik van de ontdekking van de zwangerschap, en het gevoel: dit kan niet, dit past niet in mijn leven. Na een tijdje komt de rust en blijkt er toch meer mogelijk. Daarnaast zien we vaak dat de gevoelens ná de geboorte veranderen. Dan is de baby ineens werkelijkheid en blijkt de moeder toch meer te voelen dan ze dacht. Daarom is de bedenktijd na de bevalling zo belangrijk en benadrukken we dat de uiteindelijke beslissing pas na drie maanden gemaakt wordt.

Veel vrouwen houden hun zwangerschap, bevalling en de afstand ter adoptie geheel of gedeeltelijk geheim. Bij zes vrouwen die in 2014 hun kindje hebben afgestaan was geheimhouding zo belangrijk, dat de vrouw in gevaar zou komen als de zwangerschap bekend zou worden in de omgeving. Zie Figuur 1 voor de verdeling in keuzes over 2014.

Er is pas officieel sprake van 'afstand ter adoptie' als het kind geadopteerd is. De aspirant-adoptieouders kunnen nadat zij het kind één jaar verzorgd hebben bij de rechter een adoptieverzoek indienen. Het kind kan dan definitief door hen geadopteerd worden en alle juridische banden met de biologische moeder worden verbroken. Tot de juridische adoptie een feit is, kan de moeder in principe terugkomen op haar besluit tot afstand. In deze fase van de procedure is het dan wel moeilijk om haar kind nog bij zich geplaatst te krijgen. De rechter zal in de meeste gevallen de adoptie uitstellen en een onderzoek instellen. Het belang van het kind staat daarbij voorop. In de cijfers over 2014 is niet opgenomen hoeveel kinderen er uiteindelijk

Hulpverleningsinstantie	Vrouwen met voornemen tot afstand ter adoptie	Aantal vrouwen dat besloot tot afstand ter adoptie
Stichting Fiom	58	18
Fiom grote steden	32	8
Siriz	5	0
Totaal	95	26

Tabel 1. Totaal aantal vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie in Nederland in 2014

Wie deden toch geen afstand?

Een echtpaar uit Azië was gewenst zwanger van hun tweede kind. De man werkte tijdelijk in Nederland en het gezin verheugde zich op de gezinsuitbreiding. Na de geboorte bleek de baby gehandicapt. De ouders waren geschokt. Zij overwoegen hun kind af te staan. In het land van herkomst waren minder medische voorzieningen en zouden de ouders alle kosten zelf moeten opbrengen. Het kind zou daar minder kansen hebben dan hier. De ouders waren heel verdrietig, zaten uren naast het wiegje en konden moeilijk afscheid nemen. Gelukkig bleek na een aantal weken dat de handicap van de baby meeviel. De ouders besloten toch zelf voor hun kind te gaan zorgen.

Een meisje van 15 had de zwangerschap tot 38 weken verborgen gehouden, tot haar moeder het zag. Het meisje schaamde zich en was bang voor de gevolgen. In haar cultuur was de zwangerschap een schande. Haar moeder steunde haar, maar haar broer en zus mochten het niet weten. Het meisje is

zogenaamd met een blindedarmontsteking opgenomen in het ziekenhuis en bevallen. Na de geboorte had vooral de moeder van het meisje veel moeite met de scheiding van de baby. Samen besloten ze de baby toch een keer te zien. Daarna was het bekeken, ze wilden toch zelf voor de baby gaan zorgen.

Een licht verstandelijk beperkte vrouw van 26 had al een kindje van 3 jaar. Dit redde ze net zelfstandig. Met de vader had ze af en toe contact maar hij had problemen en kon geen bijdrage leveren. Toen werd ze opnieuw zwanger. Na de bevalling dacht ze dat ze haar kind het beste af kon staan. Ze was bang dat ze het met twee kinderen niet zou redden en dat ze dan allebei kwijt zou raken. Ze wilde haar dochter niet zien want dan vond ze het te moeilijk om haar af te staan. Maar het bleef knagen. Ze voelde een leegte en bleef worstelen met het gemis van haar tweede kind. Uiteindelijk koos ze voor een pleeggezin voor haar dochter, zodat ze er niet zelf voor hoefde te zorgen maar wel contact met haar kon hebben.

Wie deden afstand?

Een meisje van 19 was net met een hbo-opleiding begonnen, ze woonde op kamers en genoot van haar nieuwe leven. Toen ontdekte ze dat ze zwanger was, al zeven maanden. Haar leven stond op z'n kop. Ze was nog helemaal niet toe aan moeder worden. Met de jongen van wie ze zwanger was, had ze geen relatie en hij wilde er niets mee te maken hebben. Haar ouders waren net gescheiden en konden ook niet veel betekenen. Ze besloot haar baby af te staan. Ze krijgt elk jaar foto's en een verslag. Haar deur staat open voor als haar kind later contact zou willen.

Een vluchteling uit een Afrikaans land werd door het ziekenhuis aangemeld. Na een ongecontroleerde zwangerschap was ze bevallen van een zoontje. De vrouw wilde niet vertellen wat haar allemaal overkomen was, maar het was duidelijk dat dat niet niks was. Zij zag geen mogelijkheden om zelf voor haar kind te zorgen.

Een meisje van 20 ontdekte de zwangerschap bij zeven maanden en bleek een tweeling te krijgen. Haar vriend was niet de vader, want die kende ze pas vijf maanden. Zij kon zich niet herinneren door wie zij zwanger geworden kon zijn. Waarschijnlijk was zij bij een bepaalde gelegenheid gedrogeerd en verkracht. Zij koos voor afstand ter adoptie.

Een Poolse vrouw was voor werk in Nederland en had haar twee kinderen in Polen achtergelaten bij familie. In Polen had zij geen inkomen. Zij was bang niet meer voor haar twee oudste kinderen te kunnen zorgen als zij de baby zou houden. Zij wilde een goede plek voor haar baby, bij ouders die geen kinderen konden krijgen en bij wie de baby welkom was.



Figuur 1. Verdeling van de verschillende keuzes van de 95 vrouwen in Nederland die in 2014 een voornemen tot afstand ter adoptie hadden

geadopteerd zijn. Aangezien de adoptie pas een jaar na opname in het gezin aangevraagd kan worden is dit nog niet bekend. Het besluit tot afstand ter adoptie dat genoemd wordt, is het besluit van de moeder rond de drie maanden na de bevalling.

Bij veel vrouwen met een voornemen tot afstand was de verwekker niet betrokken bij de besluitvorming. Soms is dat omdat de vrouw hem niet wil inlichten. Dat gaat tegenwoordig niet zomaar, ze moet goede redenen hebben om hem erbuiten te laten. Maar uiteindelijk kan niemand haar dwingen. Daarnaast komt het nog steeds vaak voor dat de biologische vader wel ingelicht is maar er niet bij betrokken wil zijn.

Van de 58 vrouwen die zich in 2014 bij Stichting Fiom meldden met een voornemen tot afstand waren er 38 Nederlands. Daarnaast kwamen er acht vrouwen uit Polen, twee uit Eritrea en de overige kwamen uit Joegoslavië, Hongarije, Georgië, Turkije, India, Thailand, Afghanistan en Angola. Van één vrouw is de herkomst onbekend. Van die 58 vrouwen hebben er 18 werkelijk afstand gedaan ter adoptie. Hiervan waren twaalf vrouwen Nederlands, drie Pools, de andere drie kwamen uit Joegoslavië, Turkije en Eritrea. De leeftijd van de 18 vrouwen die afstand deden via Stichting Fiom varieerde van 16 tot 32 jaar. De gemiddelde leeftijd was 23 jaar.

Conclusie

Ook in 2014 overwogen vrouwen in Nederland hun kind af te staan ter adoptie. De meesten van hen zagen er na een bedenperiode vanaf. 26 vrouwen beschouwden afstand ter adoptie als de beste keuze voor henzelf en hun kind. Hun omstandigheden en motieven zijn niet samen te vatten, iedere situatie is weer anders en uniek. Ze hebben één overeenkomst. Ze zien adoptie als de beste kans voor hun kind op een goed leven.

* Een enkele keer wordt de vrouw begeleid door een andere instantie, namelijk Siriz.

► COLUMN Iris Terpstra ◀

Herinneringen

De laatste maanden ben ik eigenlijk weinig met mijn adoptie en India bezig. Ik weet niet zo goed waardoor dit komt, maar het verlangen naar India is ook even weg. Ik hoef er nu niet zo nodig heen en merk dat ik meer bezig ben met het settelen in Nederland. Afgelopen week had ik het er met een geadopteerde vriend nog over, hij is pas sinds een paar jaar met India bezig en ik al vanaf mijn vierde levensjaar. Elke geadopteerde gaat er toch weer anders mee om.



Eigenlijk zolang ik me kan herinneren heb ik het al over India en waar ik vandaan kom. Vroeger heeft mijn moeder meerdere keren het boek Kim het vliegtuigkind voorgelezen. Ik koos dit boek zelf uit. Het ging over een Koreaans jongetje dat werd geadopteerd en als vierjarige vragen stelt over zijn adoptie. Ik herkende veel van het verhaal en herinner me ook het nachtenlange gehuil om juist die herkenning en het gevoel van gemis en leegte en het niet-weten waar je vandaan komt. Misschien duurde het huilen slechts een half uurtje, maar voor mijn gevoel ging het de hele nacht door. Ik ging vroeger als de juf jarig was verkleed naar school als Indiaas meisje; ik kon me dagen verheugen op de Rootsdagen van Wereldkinderen, waar ik niet het enige bruine kindje was; ik zette vaak de film Punky en Ganshyam op, een documentaire over twee Indiase kindjes op het platteland, en ik zat vervolgens in de zandbak ook 'mestpannenkoeken' te maken waarmee ze in de film een vuurtje konden laten branden. Ook schreef ik de Indiase cijfers over uit het bijbehorende boek en leerde ik mezelf tellen tot 10 in het Hindi.

Als ik aan mijn geadopteerde vrienden vertel dat ik nu eigenlijk niet zo met India bezig ben, merk ik dat ik er een beetje van schrik. Het voelt alsof ik India laat vallen en dat Nederland de plek inneemt. Rationeel kan ik er wel bij dat dit natuurlijk niet zo is en dat beide landen in mij evenveel vertegenwoordigd zijn, maar gevoelsmatig wringt het toch een beetje. Aan de andere kant ben ik blij dat ik de focus nu even kan leggen op werk, op samenwonen en op vrienden, en dat ik wat meer ruimte in mijn gedachten heb. Best prettig zo.

Op een woensdagmiddag ben ik met mijn moeder in de stad en zie ik in een leuk winkeltje wat Indiase dingetjes staan. Glitters en al, helemaal compleet. Ik kan het niet laten om toch even op de glitters af te stappen en de kaarsenhoudertjes te bekijken. Gelukkig... mijn Indiase genen laten zich toch weer even zien.